

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองชุด ยกชั้นศรัทธา บุชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ*

CURRICULUM DEVELOPMENT FOR TRAINING IN THE LOCAL FOLK DANCE YOK KHAN SATHTHA BUCHA KHRU NORA TO ENHANCE PRACTICAL SKILLS

รัตนภัทร์ วราอมรณวิทย์¹ และ กัญชพร ต้นทอง²

Ratanapat Wora-amornrdhanawit¹ and Kanchaporn Tunthong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

¹⁻²Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

Corresponding Author's Email: kanchaporn_t@rmutt.ac.th

วันที่รับบทความ : 23 สิงหาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 27 สิงหาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 29 กันยายน 2568

Received 23 August 2025; Revised 27 August 2025; Accepted 29 September 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุด ยกชั้นศรัทธาบุชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ผู้บริหารในสถานศึกษาครูและนักเรียนรวมจำนวน 40 คน ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ และหลักสูตรฝึกอบรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t

Citation:

* รัตนภัทร์ วราอมรณวิทย์ และ กัญชพร ต้นทอง. (2568). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองชุด ยกชั้นศรัทธา บุชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 3(5), 654-673.

Ratanapat Wora-amornrdhanawit and Kanchaporn Tunthong. (2025). Curriculum Development For Training In The Local Folk Dance Yok Khan Saththa Bucha Khru Nora To Enhance Practical Skills.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(5), 654-673.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตร เวลาการอบรม แนวดำเนินการจัดอบรม กิจกรรม การฝึกอบรม การวัดและประเมินผล แผนการจัดการอบรม 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ (1) ด้านความรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีค่า t อยู่ในระดับ 19.00^* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ด้านความรู้เรื่ององค์ประกอบการแสดง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งค่า t อยู่ในระดับ 34.28^* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ (2) ด้านการปฏิบัติการขับร้อง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 และด้านทักษะการปฏิบัติท่ารำ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 3) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ด้านครูผู้สอนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, นาฏศิลป์พื้นเมือง, ทักษะปฏิบัติ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were to: 1) develop a training curriculum for the Yok Khan Saththa Bucha Khru Nora folk dance to enhance practical skills competency, 2) examine students' learning achievement, and 3) investigate students' satisfaction with the developed curriculum.

This research was conducted in two phases. In Phase 1, a total of 40 participants including school administrators, teachers, and students participated in the curriculum development process. In Phase 2, the effectiveness of the implemented training curriculum was investigated among 20 students in the school's traditional dance club. The statistics used in the analysis were mean, standard deviation, and t-test.

The research results revealed that: 1) the developed curriculum consisted of eight components: rationale, training objectives, curriculum structure, training duration, training implementation procedures, training activities, assessment and

evaluation, and a training management plan; 2) in terms of learning achievement: (1) knowledge; post-test scores were significantly higher than pre-test scores, with a t-value of 19.00* at a statistically significance level of .05. In terms of knowledge of performance components, the post-test scores were higher than the pre-test scores, with a t-value of 34.28* at a statistically significance level of .05. (2) Regarding practical skills in terms of vocal performance, the average score of the samples' learning achievement was 15 out of 20, with a standard deviation of 0.92, while the average score for dance movement performance was 17 out of 20, with a standard deviation of 0.61. 3) Participants' satisfaction in terms of instructor aspect was found at the highest level with a mean score of 4.87 and a standard deviation of 0.34.

Keywords: Curriculum Development, Folk Dance, Practical Skills, Learning Achievement

บทนำ

ประเทศไทยแบ่งออกทางวัฒนธรรมเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ มีศิลปวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มคนในภูมิภาคนั้น ๆ รวมถึงการรับวัฒนธรรมจากภายนอกและลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลทำให้ลักษณะการดำเนินชีวิตหรือวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะตน มีการสืบสานวัฒนธรรมกันมาจากรั้งบรรพชนตั้งแต่ครั้นอดีตสืบต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างหลายองค์ประกอบ เช่น สภาพภูมิอากาศ วิถีชีวิต ชาติพันธุ์ ภาษา พิธีกรรม ความเชื่อความศรัทธา การประกอบอาชีพ การละเล่น บทเพลง และการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันออกไปของท้องถิ่นและชุมชน รวมจนถึงการได้รับอิทธิพลจากประเทศเพื่อนบ้าน มีการสืบทอดกัน จากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นนั้น ๆ ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ภาคใต้มีศิลปวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายในท้องถิ่น ซึ่งสิ่งที่โดดเด่นมีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านศิลปะการแสดง ที่เรียกว่า “โนรา” โนราเป็นการแสดงที่มีหลักฐานทาง

ประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานและได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้าน การเล่าขานตำนานที่สืบทอดกันมา จึงทำให้โนรา เป็นการแสดงพื้นบ้านที่ได้รับการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเป็นวัฒนธรรมที่มีองค์ประกอบหลายอย่างเข้าด้วยกัน ซึ่งประกอบด้วย ดนตรี ทำรำ บทร้อง เครื่องแต่งกาย พิธีกรรม ความเชื่อ จนการเป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมจากอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งมีความสอดคล้องกับ พิทยา บุขรรรัตน์ และเบญจวรรณ บัวขาว, (2016 น. 41-64) ได้กล่าวไว้ว่าภาคใต้มีศิลปะการละเล่นและการแสดงพื้นบ้านหลายอย่างที่ทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงและการประกอบพิธีกรรม ไม่ว่าจะเป็นเพลงบอก ลิเกป่า หนังตะลุง โดยเฉพาะโนรายอมรับกันว่าเป็นศิลปะการละเล่นและการแสดงพื้นบ้านที่มีความเก่าแก่และมีพัฒนาการมาควบคู่กับสังคมชาวใต้ ในด้านประวัติและพัฒนาการของโนราในภาคใต้ นักวิชาการและผู้รู้ท้องถิ่นต่างเน้นย้ำว่าแหล่งกำเนิดโนราหรือพัฒนาการของโนรานั้นอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา คือพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดพัทลุงในปัจจุบัน และบางส่วนของพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลาที่เป็นรอยต่อของทะเลสาบสงขลา ปรากฏตำนานของโนราหลายกระแสทั้งตำนานที่มาจากคำบอกเล่าของชาวบ้าน บทกาศครู บทเรียงกลอนของโนรา และจากหลักฐานจากเอกสารโดยเห็นว่าที่มาของโนรามีความเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมฮินดูของอินเดีย โดยโนราเป็นการร่ายรำสำหรับบูชาเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ เมื่อพราหมณ์เข้าสู่ภาคใต้จึงได้นำการละเล่นชนิดนี้เข้ามาด้วยโดยเชื่อกันว่า “ละครโนห์ราชาตรี” ได้ต้นแบบมาจาก “ละครรำกถากะลี” ของอินเดียได้เข้ามาแพร่หลายไปสู่ภาคกลางเรียกว่า ละครชาตรี ละครนอก ละครใน ซึ่งพบได้ในแถบภาคกลาง แต่มีกระบวนการรำ ดนตรี บทร้อง การแต่งกายที่มีความแตกต่างกันออกไปในภูมิภาคนั้น ๆ

การจัดการศึกษาให้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบได้มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีบริบทต่อในสถานศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 182) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะ ที่ช่วยให้พัฒนาผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดการจินตนาการ อารมณ์สุนทรีย์ภาพด้านความงาม เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยทุกแขนง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์และประวัติศาสตร์ เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและคุณค่าในการสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน การละคร เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตัวเองและมีความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการของผู้เรียนและส่งเสริมโดยจัดหลักสูตรมุ่งเน้นแนวทางดำเนินการในการจัดการ

เรียนการสอนในแต่ละเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องความต้องการของโรงเรียนที่ต้องการให้มีดนตรีและนาฏศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ตามหลักฐานที่ค้นพบตั้งแต่ในอดีตมีความสัมพันธ์กันระหว่างภาคใต้และภาคกลางที่สื่อออกมาในรูปแบบของการแสดงซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปและยังคงอนุรักษ์ไว้เพื่อสืบสานด้านประเพณีวัฒนธรรมปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมอย่างชัดเจน

จังหวัดเพชรบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมีโบราณวัตถุและโบราณสถานที่ค้นพบแล้วได้เปลี่ยนบทบาทจากเมืองยุทธศาสตร์ มาเป็นเมืองที่ประทับแปรพระราชฐานของพระมหากษัตริย์ถึง 3 รัชกาลด้วยกัน คือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชวังสำคัญสามแห่ง คือ พระนครคีรี พระรามราชนิเวศน์(วังบ้านปืน) และพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นเมืองท่องเที่ยว เป็นจังหวัดที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ชนานนามกันว่า เมืองสามวัง หลากหลายด้วยชาติพันธุ์ วิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณี และศิลปะสกุลช่างเมืองเพชร ซึ่งจังหวัดเพชรบุรีมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้านศิลปะการแสดงละครชาตรีในหลายคณะที่มีชื่อเสียง จุฑารัตน์ การระเกตุ, (2562) น.13-26 ความเป็นมาของละครชาตรีมีความสัมพันธ์กันกับศิลปะการแสดงโนราทางภาคใต้ โดยตามประวัติของละครชาตรีเป็นละครราชชนิดหนึ่งซึ่งพัฒนามาจากการแสดงพื้นบ้าน มีรูปแบบการแสดงมาจากละครโนรา (โนราชาตรี) ผสมผสานกับรูปแบบละครหลวงและละครนอก ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นการแสดงมหรสพที่ใช้ในการบวงสรวงต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อว่าสรรพสิ่งรอบตัวในธรรมชาติมีอำนาจเฝ้าอยู่สามารถลดบั่นตาลประทอนความสำเร็จได้ และเมื่อทำงานลุล่วงตามเป้าหมายจะต้องจัดการแก้บนถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ ด้วยละครตามที่ได้กล่าวบนบานไว้ จึงปรากฏรูปแบบพิธีกรรมในช่วงการแสดงละคร นอกจากนี้ในอดีตมีความเชื่อว่าผู้แสดงละครชาตรีมีคาถาอาคม การแสดงละครชาตรีจึงกลายเป็นสื่อที่ใช้ติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้า ทำให้มีบทบาทสัมพันธ์กับผู้คน สะท้อนความเชื่อและวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย รวมถึงเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสรุปได้ว่าการแสดงแต่ละประเภทมีวัฒนธรรม ที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และความเป็นอยู่ในแต่ละท้องถิ่น แต่ไม่ว่าความแตกต่างนั้นจะเป็นเช่นไรสิ่งสำคัญจะมีความคติธรรมสอนใจสอดแทรกในพิธีการต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตนแต่ในสิ่งที่ดีงาม รู้จักการกตัญญูรู้คุณ มี

การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีปองดองในหมู่คณะ และเกิดสุนทรียภาพตามพื้นที่นั้น ๆ ตามเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและเกิดกระบวนการเรียนรู้ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัดเพชรบุรี ได้มีนโยบายสนับสนุนให้มีกิจกรรม 3 กลุ่ม คือ ดนตรี กีฬา ศิลปะ – นาฏศิลป์ เข้าด้วยกันในกลุ่มของศิลปะ และได้เห็นถึงความสำคัญการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนร่วมอนุรักษ์ศิลปและสืบสานวัฒนธรรมไทย สอดคล้องตามนโยบายของรัฐที่ว่าด้วยให้สถาบันการศึกษาส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัดเพชรบุรี ได้เข้าร่วมส่งการแข่งขันรายการ นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชื่อการแสดง ชุด ยกขันศรืธาบูชาครู โนรา ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ประจำปีการศึกษา 2562 จังหวัดสมุทรปราการ ได้รับรางวัลเหรียญทองระดับชาติ รองชนะเลิศ อันดับ 1 เพื่อเป็นการอนุรักษ์ให้ การแสดงชุดยกขันศรืธาบูชาครูโนรา ยังคงอยู่ไม่ให้สูญหายและสืบทอดกระบวนการทำรำ ในรูปแบบศิลปะการแสดงให้กับนักเรียนรุ่นสู่รุ่น ซึ่งผู้บริหารของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัดเพชรบุรี ได้มีการจัดสรรงบประมาณให้การแสดง ชุดยกขันศรืธาบูชาครูโนรา เพื่อ ได้จัดทำดนตรีประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงต่าง ๆ เพื่อให้การ แสดงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำไปแข่งขันในกิจกรรมดังกล่าว โดยกำหนดให้การแสดง ชุด ยกขันศรืธาบูชาครูโนรา เป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัด เพชรบุรี ที่มีประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์กับละครชาตรีเมืองเพชรบุรีด้านพิธีกรรม ความเชื่อ ซึ่งในการแสดงชุดยกขันศรืธาบูชาครูโนรา ได้รับแรงบันดาลใจจากพิธีการรำสวด เครื่อง หรือที่เรียกว่า ผูกผ้า โดยต้องผ่านทำพิธียกขันครู เพื่อให้ครูรับไว้เป็นศิษย์หรือที่เรียกกัน ว่า ขันหมากไหว้ครู แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม จารีตในอดีต การเคารพครูอาจารย์ สิ่งศักดิ์หรือ บรรพบุรุษทางศาสตร์โนรา ซึ่งเป็นความเชื่อความศรัทธาที่สืบทอดกันมา ในการฝึกฝนทำรำ โนราพื้นฐาน จนกลายเป็นกระบวนการทำรำที่แข็งแกร่ง อ่อนช้อยสวยงามและเป็นนาฏศิลป์อย่าง เต็มตัว เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำกลับไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ โดยนำพิธีกรรม วัฒนธรรมความเชื่อดังกล่าว ทั้งทำรำ ดนตรี และเครื่องแต่ง กายมาสร้างสรรค์ใหม่เป็นการแสดงที่สื่อให้เห็นถึงกระบวนการเคารพครูโนรา ผ่านรูปแบบการ แสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุด ยกขันศรืธาบูชาครูโนรา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 พัฒนาหลักสูตร

สอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ระยะที่ 1 คือ ผู้บริหาร 2 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ 1 คน หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 1 คน คณะครูจำนวน 10 คน และนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน

ระยะที่ 2 ผลการใช้หลักสูตร

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนราเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงพื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา ครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสอบถามความต้องการสำหรับผู้บริหาร หัวหน้างานกิจกรรม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และคณะครู

2. แบบสอบถามความต้องการสำหรับนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ โดยใช้แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต “ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา” เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ ซึ่งมีข้อรายการสำรวจที่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้บริหาร และ นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ

ระยะที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมายการอบรม โครงสร้าง เวลาการอบรม แนวดำเนินการจัดอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและการประเมินผล แผนการจัดการอบรม รายละเอียดดังนี้ แบบทดสอบความรู้ ก่อนเรียน - หลังเรียน ประกอบด้วย ดังนี้

1) แบบทดสอบความรู้ เรื่อง ประวัติความเป็นมาการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2) แบบทดสอบความรู้ เรื่อง องค์ประกอบการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา ลักษณะรูปแบบการแสดง บทร้อง ทำนองดนตรี อุปกรณ์ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกายรูปแบบ และโอกาสที่แสดง แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติประกอบด้วย ดังนี้

1) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติการร้องเพลงการแสดง ชุตยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา มีประเด็นการประเมิน จำนวน 4 รายการ ประกอบด้วย เนื้อเพลงถูกต้อง จังหวะถูกต้อง ทำนองถูกต้อง ความมั่นใจ ข้อละ 5 คะแนน รวม 20 คะแนน

2) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติท่ารำการแสดง ชุตยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา มีประเด็นการประเมิน จำนวน 4 รายการ ประกอบด้วย ปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้องตามนาฏยศัพท์ ปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้องตามจังหวะ ปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้องตามทำนองเพลง มีความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำ ข้อละ 5 คะแนน รวม 20 คะแนน

3) แบบประเมินการนำเสนอการแสดง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา มีประเด็นการประเมิน จำนวน 4 รายการ ประกอบด้วย ความถูกต้องของท่ารำ ความสัมพันธ์ท่ารำกับจังหวะ เพลง ความพร้อมเพียงและความเป็นเอกภาพของการแสดง ความมั่นใจในการแสดงลีลาท่ารำ และอารมณ์ ข้อละ 5 คะแนน รวม 20 คะแนน

4) แบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติจำนวน 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมการแสดง ชุต ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
มาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

เกณฑ์แปลผลค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย

1.00 – 1.80

น้อยที่สุด

และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แบ่งออกเป็น ด้านครูผู้สอน ด้านความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ด้านระยะเวลา/สถานที่/อาหาร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

นำหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน

ดำเนินการอบรมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หลังจากนั้นให้กลุ่มทดลองได้ลงมือปฏิบัติจริง

ทำการทดสอบทักษะการปฏิบัติการเล่นเพลงและทักษะการปฏิบัติท่ารำการแสดงชุดศรัทธาบูชาครูโนรา

ให้กลุ่มเป้าหมายประเมินความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1) ความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยวิธีสูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC โดยใช้สูตรดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2555, น. 220)

2) ความยากง่าย (Difficulty) โดยทั่วไปแบบทดสอบที่จะนำมาหาความยากง่ายนั้นเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือแบบทดสอบความถนัดที่มุ่งวัดสติปัญญาผู้เรียน ความยากง่ายของข้อสอบมีค่าไม่เกิน 1 แต่ค่าที่ยอมรับได้จะอยู่ระหว่าง 0.2 ถึง 0.8 ถ้าข้อสอบไม่มีค่าเกิน 0.8 แสดงว่าข้อสอบนั้นมีความง่ายมากเกินไปต้องตัดออกหรือปรับปรุงใหม่ แต่ถ้า

ข้อสอบมีค่าต่ำกว่า 0.2 ถือว่าข้อสอบนั้นมีความยากเกินไปต้องตัดออกหรือปรับปรุง เช่นเดียวกัน สูตรในการคำนวณหาความยากง่ายมีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 94)

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น. 73) ใช้คำนวณผลคะแนนของแบบสอบถามความพึงพอใจ

2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, น. 73)

3) t-test (dependent) โดยคำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 133) ใช้ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้น ตรีทหาบูชาครูโนรา สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นตรีทหาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากพิธีกรรมรำสวดเครื่อง แสดงถึงความเคารพครูโนราและความเชื่อดั้งเดิมของภาคใต้ เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการสร้างจิตสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรมให้กับนักเรียนรุ่นใหม่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเริ่มต้นด้วยการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร และสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นตรีทหาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จากผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรม หัวหน้ากลุ่มสาระ และนักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัดเพชรบุรี ผลการสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรพบว่า ผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรม และหัวหน้ากลุ่มสาระ มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นตรีทหาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.40 อยู่ในระดับมาก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และร่างหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์

พื้นเมือง ชุต ยักษ์นครธาบูชาครุโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ หลังจากนั้น นำร่างหลักสูตรฝึกอบรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ผลการประเมินและตรวจสอบคุณภาพ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยักษ์นครธาบูชาครุโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ มีค่า IOC = 0.9 ซึ่งสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถนำไปใช้ได้ โดยมีข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญว่า หลักสูตรฝึกอบรมการแสดง ชุตยักษ์นครธาบูชาครุโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติ เป็นการถ่ายทอดธรรมเนียมประเพณีเก่าแก่ เป็นหลักสูตร ที่มีคุณค่า ควรค่าแก่การส่งเสริมและอนุรักษ์ให้นักเรียนได้ศึกษาเพื่อเป็นซอฟต์แวร์ของโรงเรียน โดยหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุตยักษ์นครธาบูชาครุโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมายการอบรม 3) โครงสร้าง 4) เวลาการอบรม 5) แนวดำเนินการจัดอบรม 6) กิจกรรมการฝึกอบรม 7) การวัดและการประเมินผล และ 8) แผนการจัดการอบรม จำนวน 6 แผน รวม 6 วัน 10 ชั่วโมง

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุต ยักษ์นครธาบูชาครุโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 47 จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน สามารถสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เรื่อง ประวัติความเป็นมาการแสดง ชุตยักษ์นครธาบูชาครุโนรา พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.35 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.96 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.05 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.73 เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ T-Test for Paired Samples Test พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติความเป็นมาการแสดง ชุต ยักษ์นครธาบูชาครุโนรา ของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งค่า t อยู่ในระดับ 19.00* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เรื่อง องค์ประกอบการแสดง ชุตยักษ์นครธาบูชาครุโนรา พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 5.25 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.83 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.15 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.18 เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ T-Test for Paired Samples Test พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่ององค์ประกอบการแสดง ชุด ยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา ของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งค่า t อยู่ในระดับ 34.28* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติการขับร้องเพลงการแสดง ชุดยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติการขับร้องเพลงการแสดง ชุดยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติท่ารำการแสดง ชุดยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติท่ารำการแสดง ชุดยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61

3. การศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมหลักสูตรได้ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุด ยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปราย ออกเป็น 3 หัวข้อ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกขึ้นศรียาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ พบว่าการสอบถามความต้องการในการพัฒนา

หลักสูตรฝึกอบรมของผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรม และหัวหน้ากลุ่มสาระ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียนอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรม หัวหน้ากลุ่มสาระ และนักเรียน มีความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครู โนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรนี้ เป็นการอนุรักษ์ การแสดงอันเก่าแก่ที่ทรงคุณค่าโรงเรียนสามารถนำไปเป็นซอฟต์แวร์ สร้างคุณค่าได้ ส่วน นักเรียนสามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพได้ ตรงกันกับ คำล่า มุสิกา และปรีณ ทนิน ชัยบุตร (2567) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการแสดงกลองตุ้มโดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาวิชาเอกดนตรีศึกษา ได้ศึกษาความต้องการ ในการพัฒนาหลักสูตรก่อนที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความ ต้องการหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวมมากที่สุด เนื่องจากหลักสูตรนี้มีความสำคัญ นักศึกษา สามารถนำความรู้ไปใช้ในอนาคตได้ และสอดคล้องกับ อังคณา โตกระโทก (2565) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมนาฏศิลป์ เรื่อง ระบำนาฏยมาลา สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้สอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรก่อนที่จะพัฒนาหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชุมชน ผู้บริหาร และครู มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อีกทั้งนักเรียนยังมีความสนใจ กระตือรือร้น และอยากที่จะเรียน หลักสูตรนี้ ทั้งยังสัมพันธ์กับ ปวีณา เนียมคำ (2558) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม หนังสือวัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ได้สอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรก่อนพัฒนาหลักสูตร ผล การศึกษาพบว่า ในภาพรวมเห็นสมควรให้นำหนังสือวัดสว่างอารมณ์ มาจัดทำเป็นหลักสูตร ร้อยละ 70 เนื่องจากอยากให้เยาวชนได้สนใจและได้เรียนรู้ จะเห็นได้ว่า การสอบถามความ ต้องการในการพัฒนาหลักสูตรก่อนพัฒนาหลักสูตรฝึกถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากทำให้ผู้วิจัยได้ ทราบแนวทางที่จะพัฒนาหลักสูตรและความต้องการที่แท้จริง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดยกชั้น ศรัทธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ แบ่งออก เป็น 2 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ได้แก่เรื่อง ประวัติความเป็นมาการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา และองค์ประกอบการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ ได้แก่ เรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการ

ปฏิบัติการขับร้องเพลงการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติท่ารำการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา แบ่งประเด็นการอภิปราย ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ประกอบด้วย 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาการแสดง ชุด ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา และ 2) องค์ประกอบการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เรื่องประวัติความเป็นมาการแสดง ชุด ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 7.35 คะแนน และหลังเรียนเท่ากับ 17.05 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และเรื่อง องค์ประกอบการแสดง ชุด ยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 5.25 คะแนน และหลังเรียนเท่ากับ 17.15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยเริ่มต้นกิจกรรมการฝึกอบรมด้วยการเล่าถึงพิธีกรรมและประเพณีของภาคใต้โดยใช้ภาพหรือวิดีโอสั้นเป็นสื่อ เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ อินทรา พงษ์นาค (2567) ที่ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้โซนที่ส่งเสริมทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ โดยผู้สอนเลือกกิจกรรมที่หลากหลาย ตรงตามความสนใจ ตามช่วงวัยของผู้เรียน เช่น การเล่าเรื่อง การให้ชมวิดีโอ หริตการใช้ Social Media เพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งยังสัมพันธ์กับ ฉวีวรรณ ตาลสุก (2556) ซึ่งศึกษาการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่เริ่มต้นกิจกรรมการฝึกอบรม ด้วยการเตรียมพร้อมและศึกษา โดยการให้นักเรียนศึกษาความรู้จากสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเองก่อนเริ่มกิจกรรม อาทิ การอ่านหนังสือ การค้นคว้าผ่านสื่อต่าง ๆ หรือการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งต่างกับงานวิจัยของ วราภรณ์ อาจคำไพ (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดความรู้ในเนื้อหาศาสตร์การสอนและเทคโนโลยี (TPACK) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู และเริ่มต้นกิจกรรมการฝึกอบรม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ด้วยการใช้การถามคำถาม เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติ แบ่งออก เป็น 2 หัวข้อ ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติการขับร้องเพลงการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติท่ารำการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติการขับร้องเพลงการแสดง ชุดยกชั้นศรัทธาบูชาครูโนรา พบว่า มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20

คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการสอนของครูที่ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของ กาย์ (Robert Gagne) ในขั้นที่ 6 คือ การให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ คือครูเป็นผู้รื้อนำและให้นักเรียนร้องตามที่ละวรรค ซึ่งตรงกันกับ มาโนช บุญทองเล็ก (2563) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teaching Model for Global Citizenship) โดยรูปแบบการสอนขั้นที่ 2.1.3 กล่าวว่า ผู้สอนฝึกทักษะด้วยการรื้อนำที่ละวรรค และให้ผู้เรียนร้องตามจนจบเพลง ทั้งยังสอดคล้องกับ เสาวพร บุญช่วย (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้เรียนในต่างประเทศ ที่ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เพลงชาวไทย โดยครูสาธิตและให้นักเรียนร้องตาม หลังจากนั้นฝึกปรือมือตามจังหวะเพลง และกระทำทั้งสองอย่างพร้อม ๆ กัน แต่ต่างกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ ตาลสุก (2556) ซึ่งศึกษาการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การขับร้องเพลงโดยครูมอบหมายให้นักเรียนศึกษาเรื่องเพลง และวิธีการร้องด้วยตนเอง โดยสืบค้นผ่านสื่อต่าง ๆ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติทำรำการแสดง ชุต ยุกขันศรัทธาบุชาครูโนรา พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน เนื่องจากหากพิจารณาจากผลการสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรม ด้านครูผู้สอนแล้ว ร่องลงมาจากเรื่องการแต่งกายและบุคลิกภาพของครูผู้สอนแล้ว นักเรียนมีความพึงพอใจเรื่องความรู้ความสามารถของครูผู้สอนเป็นลำดับที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับประทีนทิพย์ พรไชยา (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 และกล่าวว่าความสำเร็จในการสอนขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญของครูในการจัดการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ ตาลสุก (2556) ซึ่งศึกษาการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

3. การศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุตยุกขันศรัทธาบุชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ พบว่า ความ

พึงพอใจของผู้เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุตยักขันศรีธาบูชาครูโนรา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติ เป็นหลักสูตรที่มีประโยชน์ต่อนักเรียน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังจะเห็นได้จากการสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรมด้านความรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจในเรื่อง การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคตมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ขนิษฐา ภูละมูล (2566) ที่กล่าวว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรนาฏศิลป์ เรื่อง การใช้อาวุธในละครเสภา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ เกษมศรี รุณชัย และ สลักจิต ตรีธนาภรณ์ (2562) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่อง เสน่ห์เนินมะปราง นักเรียนชุมนุมนาฏศิลป์ไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร โดยเฉพาะในด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งนักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งต่างกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ ตาลสุก (2556) ซึ่งศึกษาการพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่กล่าวว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้อิสระนักเรียนคิด ทำงานร่วมกันและแสดงผลงานสร้างสรรค์ของตนเอง

จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองชุตยักขันศรีธาบูชาครูโนรา ส่งผลเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้และทักษะการแสดง ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงความเหมาะสมของรูปแบบการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงและการสร้างแรงจูงใจ นอกจากนี้ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมหลักสูตรที่อยู่ในระดับสูงสุดยังยืนยันถึงคุณค่าและประโยชน์ของหลักสูตร ที่สามารถนำไปต่อยอดทั้งในเชิงวิชาชีพและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุตยักขันศรีธาบูชาครูโนรา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่

หลักการ จุดมุ่งหมายการฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตร เวลาการอบรม แนวดำเนินการจัดอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล แผนการจัดการอบรม 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ (1) ด้านความรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีค่า t อยู่ในระดับ 19.00^* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ด้านความรู้เรื่ององค์ประกอบการแสดง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีค่า t อยู่ในระดับ 34.28^* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ (2) ด้านการปฏิบัติการขับร้อง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 และด้านทักษะการปฏิบัติทำรำ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 3) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ด้านครูผู้สอนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ควรขยายระยะเวลาการฝึกอบรม เนื่องจากจากการวิจัยพบว่าผู้เรียนต้องการให้เพิ่มระยะเวลาการฝึกอบรม ควรพิจารณาเพิ่มจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์หรือขยายช่วงเวลาการอบรมให้ครอบคลุมมากขึ้น

2) เพิ่มโอกาสในการนำเสนอการแสดง ควรจัดเวทีแสดงผลงานให้กับนักเรียนมากขึ้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนหรือการแสดงในงานเทศกาล เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจและพัฒนาเพิ่มเติม

3) บูรณาการหลักสูตรกับการเรียนการสอนทั่วไป โดยสามารถนำหลักสูตรไปบูรณาการร่วมกับวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาภาษาไทย (การขับร้อง) วิชาประวัติศาสตร์ (ความเป็นมาของศิลปะโนรา) และวิชาพลศึกษา (การเคลื่อนไหวร่างกาย)

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิเคราะห์ผลลัพธ์เชิงเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการศึกษว่าหลักสูตรนี้สามารถส่งเสริมอาชีพด้านการแสดงและนาฏศิลป์ได้อย่างไร และสามารถเป็นซอฟต์แวร์ในการพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชนได้หรือไม่

2) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายขึ้น การศึกษาควรขยายไปยังโรงเรียนหรือกลุ่มผู้เรียนที่มีพื้นฐานด้านนาฏศิลป์ต่างกัน เพื่อให้เห็นแนวทางการปรับใช้หลักสูตรในบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- เกษมศรี รุณไชย และ สลักจิต ตีรณโอภาส. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องเสน่ห์เนินมะปรางสำหรับนักเรียนชุมชนนาฏศิลป์ไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 13(1), 220-235.
- ชนิตา ภูละมูล. (2566). การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรนาฏศิลป์ เรื่อง การใช้อาวุธในละครเสภา. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, 10(2), 128.
- คำล่า มุสิกกา และ ปรีณ ทนันทชัยบุตร. (2567). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการแสดงกลองตุ้มโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาวิชาเอกดนตรีศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุฑารัตน์ การะเกตุ. (2562). ละครชาตรีเมืองเพชรรูปแบบการแสดงที่เปลี่ยนไปในโลกที่เปลี่ยนแปลง. วารสารนิเทศสยามปริทัศน์, 18(2), 13-26.
- ฉวีวรรณ ตาลสกุล. (2556). การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประทีนทิพย์ พรไชยยา. (2564). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความรู้ความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปวิษฐา เนียมคำ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- พิทยา บุขรรัตน์ และเบ็ญจวรรณ บัวขาว. (2559). โนรา:การปะทะกันและพลังมวลชนที่เกิดขึ้นในที่นี้คือคิตานาฏยลักษณ์ของชาวปักขใต้. วารสารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, 16(2), 41-64.
- มาโนช บุญทองเล็ก. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วรภรณ์ อัจคำไพ. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดความรู้ในเนื้อหาศาสตร์การสอนและเทคโนโลยี (TPACK) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (4).
- อังคณา โตกระโทก. (2565). การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมนาฏศิลป์ เรื่องระบำนาฏยมาลา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อินทรา พงษ์นาค. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โขนที่ส่งเสริมทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.